

เลขที่.....

ประโยคธรรมศึกษาชั้น[]ตรี []โท [☒]เอก ระดับ []ประถม [☒]มัธยม []อุดม
 วิชา เรียงความแก้กระทู้ธรรม
 สอบในสนามหลวง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

	อปปมตฺโต ปมตเตสฺ สุตเตสฺ พหุชาคโร
	อพลสฺสว สีสฺสโส หิตฺวา ยาทิ สุมฺธโส.
	คนปัญญาดี ไม่ประมาทเมื่อคนอื่นประมาท มีสติเมื่อคนอื่นขาดสติ
	ย่อมทิ้งห่าง (คนโง่) ไป เหมือนม้าฝีเท้าเร็ว วิ่งทิ้งห่างม้าที่ไม่มีความเร็วไป ฉะนั้น
	บัดนี้ จักได้อธิบายขยายความแห่งพุทธศาสนสุภาษิตที่ยกขึ้นเป็นบทเบื้องต้นนั้นเพื่อเป็น
	แนวทางแห่งการศึกษาและแนวทางแห่งการปฏิบัติ โดยสมควรแก่อัตภาพและธรรมเป็นลำดับไป
	ดำเนินการว่า ปัญญา คือ ความรอบรู้ แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ ปัญญาทางโลก และ
	ปัญญาทางธรรม ปัญญาทางโลก คือปัญญาเพื่อการดำรงชีวิต หมายเอาปัญญาที่เกิดจากการศึกษา
	เรียนรู้ในวิชาการต่าง ๆ ที่เราศึกษากันมาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา ความรู้ที่เกิด
	จากการศึกษาวิชาการต่าง ๆ เหล่านั้น เรียกว่า ปัญญาทางโลก หรือ ปัญญาเพื่อการดำรงชีวิต ของคน
	ปัญญาดี ไม่ประมาทเมื่อคนอื่นประมาท มีสติเมื่อคนอื่นขาดสติ ย่อมทิ้งห่าง (คนโง่) ไป เหมือนม้าฝีเท้า
	เร็ว วิ่งทิ้งห่างม้าที่ไม่มีความเร็วไป ฉะนั้น เราใช้ปัญญาทางโลกนี้ในการประกอบสัมมาชีพ ทำงานหา
	เงินมาเลี้ยงชีวิต มาจุนเจือครอบครัว ผู้ที่มีความรู้ในวิชาการมาก มีความสามารถมาก ย่อมจะได้เปรียบ
	คนอื่น ๆ ในการประกอบธุรกิจ หรือการทำหน้าที่การงานใด ๆ ก็ตาม เพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่ชาวโลก
	เขาสมมติกัน การศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้า การปฏิบัติธรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อ
	เป้าหมายคือยศย่อมเจริญแก่ผู้มีความหมั่นเพียร มีสติ ทำงานสุจริต ไตร่ตรองก่อนทำ รอบคอบ ดำเนิน
	ชีวิตถูกหลักธรรมและไม่ประมาท นี่เป็นสิ่งที่สำคัญมากในการดำรงตนเองให้เจริญก้าวหน้า

สมดังพุทธศาสนสุภาษิตที่มาใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

อุภูฏฐานวโต สติมโต สุจิตมมสฺส นิสมมการิโน

สยฺย ตสฺส จ ธมฺมชีวิโน อปฺปมตฺตสฺส ยโสภิยฺยตฺตมฺติ.

ยศย่อมเจริญแก่ผู้มีความหมั่นเพียร มีสติ ทำงานสุจริต

ไตร่ตรองก่อนทำ รอบคอบ ดำเนินชีวิตถูกหลักธรรมและไม่ประมาท

อธิบายความว่า ธรรมะของพระพุทธเจ้านั้นเป็นสิ่งที่ลึกซึ้งคัมภีรภาพยั้งนัก ยากที่คนโง่

เขลาเบาปัญญาจะศึกษาให้เข้าใจ่องแท้และปฏิบัติตามให้ได้ผลโดยเร็วได้ จำเป็นต้องอาศัยการ

ฝึกปรือ จำเป็นต้องอาศัยการสั่งสมบารมีอย่างยั้งยวด ปัญญาในทางโลกนั้นเพียงเพื่อให้ ยศตำแหน่ง

เจริญแก่ผู้มีความหมั่นเพียร มีสติ รู้จักทำงานสุจริต ผู้ที่มีปัญญาทางธรรมนั้น จะพิจารณาเห็นสรรพสิ่ง

ตามความเป็นจริง จะเป็นผู้ตื่นอยู่เสมอ ไตร่ตรองก่อนทำ รอบคอบ ดำเนินชีวิตถูกหลักธรรมและไม่

ประมาท คือเป็นผู้ตื่นรู้ด้วยปัญญา เห็นความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสิ่งทั้งปวง ที่มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่

และดับไปเป็นธรรมดา เห็นความเป็นทุกข์ของสิ่งทั้งปวง คือภาวะที่ทุกสิ่งทุกอย่างทั้งที่มีชีวิตและไม่มี

ชีวิต ไม่สามารถคงอยู่ในสภาพเดิมได้ ต้องแปรปรวนเปลี่ยนแปลงเป็นธรรมดา และแตกสลายไปใน

ที่สุด เห็นความเป็นอนัตตาของสิ่งทั้งปวง คือภาวะที่ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นสิ่งที่ไร้ตัวตน คือเป็นสภาพที่ไม่

สามารถบังคับบัญชาให้เป็นอย่างโน้นอย่างนี้ตามปรารถนาได้ ผู้มีปัญญาจะไม่ประมาทในสุภาพ ว่า

สุภาพจะดีตลอดไป หรือว่าตนเองเป็นคนแข็งแรง คงไม่มีวันเจ็บไข้ได้ป่วย ปฏิบัติธรรมวันไหนก็ได้

เพราะสุภาพยังดีอยู่ แต่จะพิจารณาว่า วันนี้สุภาพยังดี ร่างกายยังแข็งแรงอยู่ ต้องรีบชวนขาย

ศึกษาปฏิบัติธรรม จงยินดีในความไม่ประมาท คอยรักษาจิตของตน ต้องถอนตนขึ้นจากหลุม กิเลส

เหมือนช้างที่ตกหลุมโคลนถอนตนขึ้น ฉะนั้น ก่อนที่สุภาพจะทรุดโทรมจนปฏิบัติธรรมไม่ไหวแล้ว

	สมดังพุทธศาสนสุภาษิตที่มาใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า
	อูฐฐานเนนปุปมาเทน สญ เมน ทเมน จ
	ทีป กยิราถ เมธาวิ ยัม โโอโฆ นากิีรติ.
	คนมีปัญญาพึงสร้างเกาะที่ห้วงกิเลสท่วมไม่ถึง ด้วยความหมั่น
	ความไม่ประมาท ความรอบคอบ และความข่มใจ
	อธิบายความว่า ผู้มีปัญญา หมายถึง ผู้ที่มีวิจรรย์ญาณมองเห็นสรรพสิ่งตามความเป็นจริงโดย
	ประการทั้งปวง ผู้มีปัญญาย่อมจะรู้ว่าจิตนั้นเป็นสภาพที่หวั่นไหวโอนเอนไปตามอารมณ์ต่าง ๆ ได้ง่าย และมัก
	ไหลไปสู่ที่ต่ำเสมอ เมื่อรู้ดังนี้แล้ว ผู้มีปัญญาจึงตามรักษาจิตของตนเองอยู่เสมอ คนที่มีปัญญาเขาจะสร้างเกาะ
	ป้องกันห้วงกิเลสท่วมไม่ถึง เหมือนกำแพงกันข้าศึกเชื่อมกันน้ำ ด้วยความหมั่น ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ความ
	รอบคอบ และความข่มใจไม่ให้หวั่นไหวโอนเอนไปตามอารมณ์ของโลกที่มากกระทบ ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ที่น่า
	ปรรณหาหรืออารมณ์ที่ไม่น่าปรรณหากก็ตามเพื่อคุ้มครองจิตไม่ให้ตกเป็นทาสของกิเลสที่คอยบงการจิตอยู่ต้อง
	คุ้มครองจิตได้ดีเช่นนี้ จิตย่อมไม่ตกอยู่ในอำนาจของกิเลสดังกล่าว ไม่ถูกกิเลสครอบงำบงการ จึงไม่ทำตามอำนาจ
	กิเลส กระทำแต่กรรมที่เป็นสุจริต และย่อมได้รับผลดีจากการทำสุรจิตนั้น เป็นการพอกพูนบารมีให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป
	สุดท้ายย่อมจะสามารถถึงทางอันเกษมคือพระนิพพานได้ในที่สุดเพราะปัญญา คือความรู้ความเข้าใจสรรพสิ่งตาม
	ความเป็นจริง คนที่มีปัญญาจะเข้าใจชีวิตอย่างถึมั่นเป็น ไม่ใช่เข้าใจอย่างที่ตัวเองอยากให้เป็น สามารถมอง
	สิ่งต่าง ๆ อย่างเข้าใจแจ่มแจ้งตามสภาพความเป็นจริงปัญญาย่อมจะคุ้มครองจิตของบุคคลผู้มีปัญญาไม่ให้ตกไป
	ในทางที่ชั่ว เมื่อจะทำพุดคิดสิ่งใดก็ตาม ปัญหานี้แหละที่จะเป็นตัวคอยกำกับ ทำให้รู้ว่าสิ่งที่จะทำพุดคิดนั้น เป็น
	สิ่งที่ดีหรือไม่ดี มีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์ เป็นไปเพื่อความเจริญหรือความเสื่อม เมื่อบุคคลมีปัญญาคอย
	กำกับอยู่อย่างนี้ ปัญญาจะคอยปกครองบุคคลนั้นให้ละชั่วทำดี ละสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ถือเอาสิ่งที่เป็นประโยชน์

